

27 § LAUSUNTOPYYNTÖ KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Kunnanhallitus 19.2.2013 § 59

Valtiovarainministeriö on lähettänyt 22.11.2012 kunnille seuraavan lausuntopyynnön.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Osana kuntauudistusta hallitus käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvitys Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne (valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012 ja 5b/2012) valmistui helmikuussa 2012. Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevalle työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaksi.

Hallitus linjasi kuntauudistuksen etenemistä iltakoulussaan 5.6.2012 sekä antoi seuraavana päivänä tiedonannon eduskunnalle kuntauudistuksen etenemisestä (VNT 2/2012 vp). Hallitus antoi linjauksissaan määrittelemiensä tarkastelunäkökulmien perusteella tarkempien uudistuksen kriteerien valmistelun rakennelakia valmistelevalle työryhmän tehtäväksi. Työryhmän valmistelemaat tarkemmat kriteerit vahvistettiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 27.6.2012.

Nyt kyseessä oleva kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista (ml. poikkeuspennoista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;

Pvm

Otteen oikeaksi todistaa:

Juupajoki 5.3..2013

Pöytäkirjanpitäjä Mervi Korhonen

4.3.2013

27 §

- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Asiakirjat löytyvät valtiovarainministeriön nettisivuilta.

Lausuntopyynnön liitteenä ovat:

1. Kuntarakennelakiluonnos perusteluineen
2. Kuntauudistuksen eteneminen -kaavio
3. Muistio muista kuntauudistuksen hankkeista
4. Muistio sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen linjauksista.

Kuntarakennelakiluonnos on lähetetty valtuutetuille jo aiemmin tutustuttavaksi. Valtuuston iltakoulu järjestetään maanantaina 18.2.2013.

EHDOTUS (Kj):

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että Juupajoen kunta antaa liitteen n:o 5 mukaisen lausunnon kuntarakennelakiluonnoksesta.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotus yksimielisesti.

Valtuusto 4.3.2013 § 27

Liite n:o 1.

PÄÄTÖS:

Hyväksyttiin ehdotus yksimielisesti.

- Valitusosoitus liitteenä (kunnallisvalitus)
 Valitusosoitus liitteenä (hallintovalitus)
 Päätös on saanut lainvoiman

Pvm

Juupajoki 5.3..2013

Otteen oikeaksi todistaa:

Pöytäkirjanpitäjä Mervi Korhonen

Lausuntoluonnos 12.2.2013

Juupajoen kunnan lausunto kuntarakennelakiluonnokseen

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

1. selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
2. esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
3. valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
4. yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
5. sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Yleistä

1. Selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Juupajoen kunnan näkemyksen mukaan kuntarakenneuudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä juuri niillä perusteilla, jotka uudistuksen taustalla on mainittu. Voidaan todeta, että monet tulevaisuuden haasteina esitetyt uhkat todentuvat jo nyt kaltaisissamme pienissä kunnissa: henkilöstön rekrytointiongelmat, yhteiskunnan monimutkaistumisesta ja lainsäädännön tiukentumisesta johtuvat vaikeudet palvelujen tuottamisessa sekä taloustilanteen epävakaus ovat niistä muutamia konkreettisia esimerkkejä.

Kuntarakennelakiluonnos on muotoiltu siten, että käytännössä selvitystyön tekeminen on välttämätöntä kaikissa Suomen kunnissa. Valtakunnallisesti ja omassa maakunnassammekin on jo nyt nähtävissä jakautumista kuntiin, joilla ei ole omasta näkökulmastaan selvitystarvetta ja kuntiin, joiden on vaikea selviytyä velvoitteistaan. On siis hyvä, että kaikki kunnat velvoitetaan pohtimaan tulevaisuuttaan ja palvelujen tuottamista talousalueellaan. Mikään kunta kun ei ole naapureistaan riippumattomia.

Onko kuitenkin niin, että suuren kuntuudistuksen lopputuloksena kuntakartalta poistuvat Juupajoen kaltaiset muutaman tuhannen asukkaan kunnat, mutta vahvoilla kaupunkiseuduilla ei rakennemuutoksia saada aikaiseksi. Tätä ennakoivat vahvat ja jo etukäteen lukkoon lyödyt kannat selvitysprosessien alkuvaiheissa.

Kuntarakennelain edellyttämä 20.000 asukkaan vähimmäisvaatimus on useilla alueilla saavutettavissa. Hämmennystä aiheuttaa kuitenkin se, että sote- palvelurakennetyön yhteydessä on esitetty tätäkin suurempia asukaspohjavaatimuksia (50.000 - 100.000 as). On huomioitava, että tiukat yleispätevät ja ehdottomat asukaslukukriteerit eivät toimi valtakunnan kaikilla alueilla. Varsinkaan niitä orjallisesti noudattamalla ei aina saada muodostettua uudistuksessa edellytettyä "toiminnallista kokonaisuutta". Maantieteelliset, liikenteelliset, yms. tekijät ovat hyvin erilaisia eri puolilla Suomea. Myös eri palveluiden osalta samat asukaslukupohjat eivät välttämättä ole toiminnallisia ja

tehokkaita. Sen vuoksi uudistuksessa tulisi mahdollistaa tietty joustavuus ja siirtymäaika huomioiden myös kuntien välinen tiivis yhteistyö.

Selvitysvelvollisuuden 4 b §:n 3 momentti on Juupajoen kaltaisille pienille kunnille välttämättömyys. Ko. kohdassa todetaan, että jos selvitysalueiden ulkopuolelle on jäämässä kunta, joka muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden viereisen kunnan kanssa, on näiden kuntien selvitettävä yhdessä kuntien yhdistymistä. Tämä pykälä mahdollistaa sen, että kaikille kunnille löytyy selvityskumppani eikä ns. orpo-kuntia jää.

Mielestämme hyvä lähtökohta muutokselle on se, että ensisijaisesti muutokset perustuvat kuntien omaehtoiseen toimintaan ja kuntien omien näkemysten kuulemiseen. Pakkotoimet ja valtion määräykset tulee rajoittaa vain aivan poikkeustapauksiin, silloin kun muut vaihtoehdot eivät ole toimineet.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Rakennuudistuksen toteuttamiselle on asetettu liian kireä aikataulu, varsinkin kun huomioidaan uudistuksen viivästyminen. On epätodennäköistä, että laki saadaan voimaan esityksessä ajassa ennen kesää 2013.

Esitetty määräaika selvityskumppanin ilmoittamiselle (30.11.2013) on mahdollista toteuttaa, koska alustavia neuvotteluja käydään jo nyt kuntakentässä.

Sen sijaan vaatimus siitä, että 1.4.2014 mennessä kuntien tulee tehdä lakiluonnoksen 4b §:ssä tarkoitettu yhdistymisselvitys ja mahdollinen siihen perustuva yhdistymisesitys on täysin irrallaan reaalimaailmasta. Pelkkä päätöksentekokäsittely kunnissa vie näin suuressa asiassa vähintään 2 kuukautta. On myös huomioitava yhdistymisselvitykseen sisältyvä kuntalaisten ja henkilöstön osallistaminen ja kuuleminen, jotka vaativat huomattavasti aikaa.

Lakiluonnokseen on tehtävä muutos joko siten, että määräaikaa siirretään myöhempään tai vaatimuksia yhdistymisselvityksen sisällöstä lievennetään.

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta on määritelty mielestämme esityksessä luonnoksessa riittävän rajalliseksi.

Ensisijaisesti tulee pyrkiä siihen, että kunnat omatoimisesti pystyvät löytämään riittävän vahvat kuntakokonaisuudet. Pakkotoimet tulisivat kyseeseen lähinnä vain kriisikuntien kohdalla.

4. Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Lakiluonnos ei kaikilta osin ole sujuvaa ja selkeää tekstiä johtuen lukuisista viittauksista toisiin pykäläkohtiin ja jopa useisiin vaihtoehtoihin pykäliin. Lisäksi lakiluonnoksessa on käytetty pykälien alakohtia (a,b,c, jne), mikä ei ainakaan helpota tekstin lukemista. Näin on esimerkiksi juuri yhdistymisavustusta koskevassa lainkohdassa.

Yhdistymisavustusta koskevissa pykälissä on mielestämme ristiriitaisuutta. Pykälän 42 taulukosta voi saada käsityksen, että kaikille alle 20.000 asukkaan kunnille maksetaan yhdistymisavustusta. Tekstin perusteella puolestaan on ymmärrettävissä, että avustusta

maksetaan vain silloin, kun kuntaliitoksessa muodostuu vähintään 20.000 asukkaan kokonaisuus.

On erittäin tärkeätä, että kaikkia kuntarakennemuutoksia tuetaan yhdistymisavustuksilla huolimatta syntyvän kuntakokonaisuuden koosta. Kuntien yhdistymiset aiheuttavat aina ylimääräisiä kustannuksia mm. tietojärjestelmien yhdistämisistä, henkilöstön viiden vuoden työsuhdeturvasta, palkkojen harmonisoinnista, jne.

Viitaten kohdan 2. kommentteihin uudistuksen määräajoista, toteamme, että yhdistymisavustuksen saamisen ehtoja ei tule sitoa luonnoksessa esitettyyn epärealistiseen aikatauluun.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Kuntarakenteen ja sote-hallintorakenteen selvitykset tulisi tehdä samanaikaisesti ja alueellisesti yhtenevillä alueilla.

Käsityksemme mukaan olennaista on, että sairaaloiden tehtäväjakoa kyetään uudistamaan siten, että potilaita voidaan hoitaa tehokkaasti ilman päällekkäisiä toimintoja ja tutkimuksia toisin kuin nyt.

Aluesairaaloiden roolina tulisi olla keskittyminen sairaanhoitoon ja terveyskeskusten toimintoja voidaan suunnata nykyistä enemmän terveyden edistämiseen ja kuntoutukseen. Kuntoutuksen merkitys tulee korostumaan tulevaisuudessa ja se mahdollistaa sen, että potilaat voidaan kotiuttaa sairaalatoimenpiteiden jälkeen mahdollisimman nopeasti. Ikäihmisten hoitamiseen tulee suunnata nykyistä enemmän vaihtoehtoja: geriatrasta hoitoa, geriatrasta päiväsairaalahoittoa, muistipoliklinikkaa yms.

Terveyskeskusten roolina tulevaisuudessa voi olla myös keskittyminen vahvasti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, ei sairauden hoitamiseen. Tarvetta on elämäntapasairauksien ennaltaehkäisyyn, päihdehuoltotyön eri muotojen toteuttamiseen sekä alkoholihaittojen-, tupakoinnin ja muiden päihteiden käytön vähentämiseen tähtäävään toimintaan ja koulutukseen.

Sairaanhoitopiirien purkaminen on iso taloudellinen ja hallinnollinen haaste, koska sairaanhoitopiireissä on huomattavan suuret kiinteistö-, yms. omaisuusmassat. Onko sairaaloiden (ml. keskussairaalat ja aluesairaalat) sijaintikunnilla resursseja ottaa sairaalat hallintaansa ja omistukseensa?

6. Kuntaudistus ja Juupajoki

Juupajoen kunnassa on 2024 asukasta, joten rakennelakiluonnoksen asukaslukukriteeri aiheuttaa osaltamme selvitysvelvollisuuden. Kuntamme palvelurakenne on tiiviisti sidoksissa Oriveden kaupungin palvelutuotantoon, joten näkemyksemme mukaan Juupajoki ja Orivesi muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden. Yhdessäkään emme vielä täytä lakiluonnoksessa edellytettyä palveluiden edellyttämää väestömäärää. Orivesi on vahvasti suuntautunut Tampereeseen ja ko. kunnat muodostavat sote-yhteistoiminta-alueen.

Juupajoen kunnan tavoitteena on säilyttää nykyinen tiivis yhteistyö Oriveden kaupungin sosiaali- ja terveystoimeen kaikissa tulevissa muutoksissa. Muodostumassa oleva Orivesi-Tampere yhteistoiminta-alue on riittävän vahva kokonaisuus hoitamaan laajan perustason sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät koko alueella, mukaan lukien Juupajoen alue. Osaltaan Juupajoen väestöpohja tukee Oriveden palvelutarjontaa mm. erityispalvelujen osalta kuten tähänkin asti.